

» turi nurodyti soc. problemos nustatymo būdą ir mastą soc. poveikio teritorijoje (pagrindžiama aktualiais statistiniais duomenimis, moksliniais tyrimais, kitais oficialiais dokumentais, kuriuos pateikia institucija ar organizacija, kaupianti tokius duomenis, pvz.: priklausomybių ligų centras, probacijos tarnyba ar pan.).

KOKIE SOC. VERSLO KRITERIJAI IR JŲ ATITIKČIAI KELIAMI REIKALAVIMAI TAIKOMI SOC. VERSLO VYKDYTOJAMS?

1. PAGAL SAVO ĮSTATUS AR KITA ĮSTATYMO NUSTATYTA JURIDINIO ASMENS STEIGIMO DOKUMENTĄ VYKDOMA NUOLATINE EKONOMINE VEIKLA SIEKIAMA PAGRINDINIO TIKSLO – IŠMATUOJAMO TEIGIAMO SOCIALINIO POVEIKIO

A JURIDINIO ASMENS STEIGIMO DOKUMENTUOSE TURI BŪTI NURODYTA:

1. kokia (-ios) numatoma (-os) vykdyti ekonominė (-ės) veikla (-os) pagal Ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (EVRK2 red.) (negali būti įrašyta, kad juridinis asmuo užsiims visa Lietuvos Respublikos įstatymų nedraudžiama veikla);
2. tikslinė (-ės) grupė (-ės);
3. socialinio poveikio tikslas, įvardijant socialinę problemą, kurią siekiama spręsti;
4. pagrindinė (-ės) orientavimosi kryptis (-ys), nurodant kokioje (-iose) srityje (-yse) numatomas socialinis poveikis.

B SOC. POVEIKIO PAGAL LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2014-2020 M. PROGRAMOS PRIEMONES GALIMA SIEKTI ŠIOSE SRITYSE:

1. užimtumo skatinimo;
2. sveikatos apsaugos;
3. švietimo;

4. prevencijos įvairiose srityse.

C PAPILDOMO (-OS) ORIENTAVIMOSI KRYPTIS (-YS), NURODANT KOKIOJE (-IOSE) SRITYJE (-YSE) NUMATOMAS PAPILDOMAS SOC. POVEIKIS:

1. pagrindinių ūkio šakų (pvz.: transporto, pramonės, energetikos, žemės ūkio paslaugų, būsto, turizmo ir kt.) poveikio aplinkai mažinimas;
2. efektyvesnis gamtos išteklių naudojimas, atliekų tvarkymas ir pasaulio klimato kaitos ir jos padarinių švelninimas;
3. biologinės įvairovės ir kraštovaizdžio apsauga;
4. gyvūnų globa;
5. kultūra ir visuomenės kūrybingumo skatinimas, kultūros paslaugų prieinamumo plėtojimas;
6. pilietiškumo, patriotiškumo ugdyimas, visuomenės švietimas ir informavimas valstybės gynybos klausimais;
7. žmogaus teisių ir lygių galimybių užtikrinimas ar kt.

D VYKDYDAMAS SOCIALINĮ VERSLĄ IR SIEKIAMAS TEIGIAMO SOCIALINIO POVEIKIO, SOCIALINIO VERSLO SUBJEKTAS TURI:

1. vadovautis sąžiningumo, protingumo, naudos visuomenei siekimo, socialinio jautrumo, visuotinio gėrio principais;
2. socialiniam verslui pradėti ar plėtoti suteiktą paramą, įskaitant nereikšmingą (de minimis) pagalbą, naudoti tik teigiamam socialiniam poveikiui siekti ar didinti;
3. socialinio verslo pripažinimo fakto (suteikus paramą) nenaudoti nesąžiningai konkurencijai.

2. GAUTAS PELNAS REINVESTUOJAMAS PAGAL IŠ ANKSTO APIBRĖŽTAS PELNO PASKIRSTYMO PROCEDŪRAS IR TAISYKLES, KAD BŪTŲ PASIEKTI PAGRINDINIAI IR PAPILDOMI SOC. VERSLO TIKSLAI BEI RODIKLIAI

A VIDAUS DOKUMENTE AIŠKIAI APIBRĖŽIAMA PELNO PASKIRSTYMO SOC. PROBLEMAI SPRĘSTI SIEKIANT TEIGIAMO SOC. POVEIKIO PROCEDŪRA, NURODANT:

1. kokia pelno dalis yra skiriama;
2. kas gali priimti galutinį sprendimą dėl pelno paskirstymo;
3. koku dokumentu įforminamas pelno paskirstymas;
4. parengiama pelno lėšų paskirstymo ir sąsajų su numatytais socialinio poveikio tikslais ir rodikliais lentelė, kuri yra laikoma dokumento dėl pelno paskirstymo priedu ir gali būti tikslinama, keičiama tokia pat tvarka, pagal kurią buvo patvirtinta;
5. interneto svetainės, kurioje viešai skelbiamas pelno paskirstymo dokumentas su visais priedais, adresas.

B TUO ATVEJU, JEIGU GALIMI SOC. VERSLO NAUDOS GAVĖJAI TURI BŪTI ATRINKTI, T. Y. NĖRA GALIMYBIŲ PASLAUGAS SUTEIKTI VISIEMS NORINTIEMS IR TIKSLINĘ GRUPĘ ATITINKANTIEMS NAUDOS GAVĖJAMS, VIDAUS DOKUMENTE TURI BŪTI NUSTATYTA AIŠKI JŲ ATRANKOS PROCEDŪRA.

C GAUTAS PELNAS PASKIRSTOMAS (REINVESTUOJAMAS) LAIKANTIS REIKALAVIMŲ:

1. kai socialinį verslą vykdo viešieji juridiniai asmenys, konkrečiai socialinei problemai spręsti reinvestuojamas visas iš ekonominės veiklos vykdytojų gautas pelnas (100 proc.);
2. kai socialinį verslą vykdo privatūs juridiniai asmenys, konkrečiai socialinei problemai spręsti reinvestuojama ne mažesnė kaip 80 proc. iš ekonominės veiklos vykdytojų gauto pelno dalis;
3. visi tinkami socialinio verslo vykdytojai, vykdydami nuolatinę ekonominę veiklą, nurodytą juridinio asmens steigimo dokumentuose, ir (arba) siekdami išmatuojamo ir teigiamo socialinio poveikio, daugiau nei 50 proc. pajamų turi gauti iš ekonominės veiklos.

Gauta parama, labdara, dovanos, dotacijos, lėšos, gautos iš valstybės ir (arba) savivaldybės biudžeto konkurso ir (arba) ne konkurso būdu, skirtos konkrečioms projektams finansuoti, negali būti laikomos pajamomis iš ekonominės veiklos.

3. SOC. VERSLO SUBJEKTAS YRA VALDOMAS ATSKAITINGAI IR SKAIDRIA, ĮTRAUKIANT Į VALDYMĄ SUINTERESUOTUOSIUS SUBJEKTUS AR JŲ TEISĖTUS ATSTOVUS, KURIEMS DARO POVEIKĮ VYKDOMA VEIKLA

A SOC. VERSLO SUBJEKTO VIDAUS DOKUMENTE APRAŠOMA ATSKAITINGO IR SKAIDRAUS VALDYMO TVARKA, KURIOJE TURI BŪTI NURODOMA:

1. informacija apie nustatytą darbo užmokestį konkrečiai (-ioms) pareigybei (-ėms);
2. informacija apie padarytas investicijas ir kokią pajamų dalį sudaro socialinio verslo (subjekto) sąnaudos;
3. informacija apie planuojamus ir vykdomus pirkimus;
4. informacija apie gautą paramą, labdarą, dotacijas, kitokią pagalbą ir įgyvendinamus projektus;
5. informacija apie galimybes dalyvauti socialinio verslo veikloje, projektuose ir (arba) galimybes savanoriauti.

B SOC. VERSLO SUBJEKTO VIDAUS DOKUMENTE APRAŠOMA SUINTERESUOTŲJŲ SUBJEKTŲ ĮTRAUKIMO Į VALDYMĄ TVARKA, VADOVAUJANTIS DEMOKRATINIO VALDYMO IR PARTNERYSTĖS PRINCIP AIS:

1. nurodoma, kokios organizacijos, institucijos dalyvauja valdyme, priima sprendimus;
2. pateikiama organizacijos struktūra, kurioje

aiškiai nurodomas suinteresuotųjų asmenų įtraukimo mastas, jų pareigos priimančiam valdymo sprendimui, turinčiam įtakos socialinio poveikio mastui, bei priimamų sprendimų galia. Privatūs juridiniai asmenys turi sudaryti patariamąjį valdymo organą, kuris užtikrina tinkamą suinteresuotųjų asmenų atstovavimą;

3. nurodomas suinteresuotųjų asmenų įtraukimas į socialinio poveikio planavimą, stebėseną ir matavimą.

4. SOC. VERSLO SUBJEKTAS YRA NEPRIKLAUSOMAS NUO VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ INSTITUCIJŲ BEI ĮSTAIGŲ, VIEŠOJO SEKTORIAUS ORGANIZACIJŲ

A SOC. VERSLO SUBJEKTO VALDYMAS TURI BŪTI NEPRIKLAUSOMAS NUO ĮMONIŲ, ĮSTAIGŲ, ORGANIZACIJŲ AR INSTITUCIJŲ.

B VIEŠŲJŲ JURIDINIŲ ASMENŲ VYKDOMAME SOC. VERSLE (STEIGĖJO AR DALYVIO TEISĖMIS) GALI DALYVAUTI SAVIVALDYBIŲ AR VALSTYBĖS INSTITUCIJOS, NEPAŽEISDAMOS LIETUVOS RESPUBLIKOS NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PLĖTROS ĮSTATYMO NUOSTATŲ. TOKIU ATVEJU, JEIGU SAVIVALDYBĖS IR (ARBA) VALSTYBĖS INSTITUCIJOS DALYVAUJA SOC. VERSLE STEIGĖJŲ AR DALYVIŲ TEISĖMIS, JŲ DALYVAVIMO BŪTINYBĖ, POREIKIS TURI BŪTI AIŠKIAI PAGRĮSTI.

C SOC. VERSLAS GALI TURĖTI PARTNERIŲ, TOKIU ATVEJU SANTYKIAI TARP PARTNERIŲ APTARIAMI PARTNERYSTĖS (BENDRADARBIAVIMO) ARBA JUNGTINĖS VEIKLOS SUTARTYJE, KURIOJE NEGALI BŪTI NUMATYTA SOC. VERSLO SAVARANKIŠKUMA VARŽANČIŲ NUOSTATŲ.

SOCIALINIO VERSLO GAIRĖS

Pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programą

Daugiau informacijos
www.zum.lt
www.kaimotinklas.lt

SOCIALINIO VERSLO GAIRĖS

Lietuvoje vis dažniau galima išgirsti apie naujus požiūrius į verslą. Tai ir įmonių socialinė atsakomybė, socialinės įmonės, visuomeninė veikla ir socialinis verslas. Nepaisant to, kad visus šiuos požiūrius vienija rūpinimasis saugia visuomene ir švaria aplinka, visi jie turi tam tikrų skirtumų.

NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ IR SOC. VERSLO SKIRTUMAI PASIREIŠKIA:

- socialinio verslo veiklos komerciniu pobūdžiu, t. y. nuolatinių pajamų iš komercinės veiklos turėjimu, siekiu būti tvariu bei save išlaikančiu ir komercine veiklą naudoti kaip įrankį socialiniams / visuomeniniams tikslams pasiekti;
- socialiniam verslui daroma rinkos pokyčių ir nuolat atsirandančių galimybių įtaka;
- kliento, perkančio socialinio verslo kuriamas prekes ir / ar teikiamas paslaugas, užsitikrinimu (nereiktų painioti su tikslinei grupei teikiamomis prekėmis ir / ar paslaugomis);
- verslo ilgalaikiu planavimu (būdingas ne projektinis, susijęs su trumpalaikiu finansavimu, o 3-5 metų verslo plėtros planavimas).

TRADICINIO VERSLO IR SOC. VERSLO SKIRTUMAI PASIREIŠKIA:

- ✔ socialinio verslo aiškiu ne tik komercinio, bet ir socialinio tikslo turėjimu, kurie yra vienodai svarbūs;
- ✔ didesnėmis socialinio verslo pradžios išlaidomis norint pasiekti savo socialinius įsipareigojimus jau nuo verslo pradžios;
- ✔ įvairialypėje socialinio verslo finansavimo sandara, susidedančia iš pardavimų pajamų, komercinių sutarčių, projekcinio bei valstybės finansavimo;
- ✔ socialinio verslininko motyvacija panaudoti organizacijos potencialą socialiniam poveikiui pasiekti;
- ✔ sunkesniu prieinamumu prie tradicinio verslo investicinių priemonių, tokių kaip nuosavo kapitalo finansavimas ar banko paskolos;
- ✔ dėl itin plataus spektro suinteresuotųjų šalių, tikėtina, didesne politine ir biurokratine įtaka socialinio verslo plėtros procese;
- ✔ rizikos vengimu, kai dėl savanoriškos tarybos vadovavimo socialiniam verslui stengiamasi priimti mažiau rizikingus strateginius verslo sprendimus;
- ✔ menkesne finansine investuoto kapitalo grąža;
- ✔ didesniu teigiamu pamatuojamu socialiniu poveikiu visuomenei;
- ✔ socialinio verslo skaidriu ir įtraukiančiu valdymu, viešinant informaciją apie pelną bei socialinį poveikį suinteresuotoms šalims ir užtikrinant subalansuotą įvairių suinteresuotųjų šalių dalyvavimą, priimant sprendimus, ypač dėl uždirbto pelno reinvestavimo socialinei misijai įgyvendinti;

- ✔ inovacijų kūrimu ir jų neapmo-kestinimu / nepatentavimu, siekiant, kad jos plistų kuo plačiau ir būtų pasiekta kuo didesne socialinė nauda.

SOCIALINIŲ ĮMONIŲ IR SOCIALINIO VERSLO SKIRTUMAI PASIREIŠKIA:

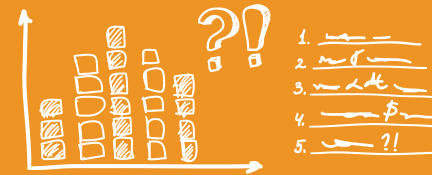
- didesniu socialinio verslo teigiamu socialiniu poveikiu visuomenei, kai tuo tarpu socialinėse įmonėse skatinama tik darbo integracija, kai suteikiamos darbo vietos tik nepalankioje darbo rinkos padėtyje atsidūrusiems piliečiams;
- socialinio verslo skaidriu ir įtraukiančiu valdymu, viešinant informaciją apie pelną bei socialinį poveikį suinteresuotoms šalims ir užtikrinant subalansuotą įvairių suinteresuotųjų šalių dalyvavimą, priimant sprendimus, ypač dėl uždirbto pelno reinvestavimo socialinės misijos įgyvendinimui.

ĮMONIŲ SOC. ATSAKOMYBĖS IR SOC. VERSLO SKIRTUMAI PASIREIŠKIA TIKSLŲ SKIRTUMAIS:

SOCIALINIO VERSLO PIRMINIS TIKSLAS – tai teigiamas ir pamatuojamas socialinis pokytis, kuriam įgyvendinti yra skiriamas uždirbtas pelnas, o socialiai atsakingo verslo pirminis tikslas išlieka kaip ir tradiciniame versle – uždirbti pelną įmonės savininkams, savanoriškai priimant įgyvendinti papildomus socialinius, aplinkosaugos, verslo skaidrumo aspektus daugiau nei to paprastai reikalauja teisės aktai. Akcentuojamas atsakingas pelno siekimas, todėl socialiai atsakingas verslas nesiekia sumažinti pelno siekimo tikslo.

VIEŠŲJŲ ĮSTAIGŲ IR SOC. VERSLO SKIRTUMAI PASIREIŠKIA:

- socialinio verslo nepriklausomumu, kai socialinio verslo steigėjais negali būti valstybės ar savivaldybės institucijos;
- aiškiu ir pamatuojamu socialinio verslo tikslu ir poveikiu tikslinės veiklos naudos gavėjų grupėms.

Europos Komisija mano, kad socialinio verslo plėtra turėtų vykti dviem kryptimis – skatinant tiek tradicinio privataus verslo susidomėjimą socialiniu verslu, tiek nevyriausybinių organizacijų domėjimąsi naujomis galimybėmis.

Įvertinant jau įgyvendinamų socialinio verslo iniciatyvų Lietuvoje sėkmingumą, jų plėtros potencialą ir valdžios ketinimus skatinti socialinio verslo plėtrą, matyti, kad perspektyvos socialiniam verslui yra didelės. Sudarant sąlygas socialinio verslo plėtrai, jo skatinimui, panaudojant Europos Sąjungos finansines priemones, Lietuvos kaimo regionuose atsirastų daugiau galimybių ir inovatyvių būdų ne tik spręsti kylančias socialines problemas, bet ir sustiprinti nevyriausybinių sektoriaus pajėgumus.

Socialinis verslas (angl. social enterprise) – verslo modelis, pagal kurį, išnaudojant rinkos mechanizmą, pelno siekimas susiejamas su visuomenei naudingais tikslais ir prioritetais, remiamasi socialiai atsakingo verslo bei viešojo ir privataus sektorių partnerystės nuostatomis, taikomos socialinės inovacijos.

KOKIUS VERSLO MODELIUS TAKANT GALI BŪTI PLĖTOJAMAS SOC. VERSLAS?

Įgyvendinant pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programą remiamas priemonės, socialinis verslas gali būti vykdomas pagal vieną ar kelis modelius

Soc. verslo subjekto veiklos modelis	VEIKDOMA EKONOMINĖ VEIKLA:
IŠORINIS	nėra tiesiogiai susijusi su teigiamu socialiniu poveikiu, tačiau iš ekonominės veiklos gautas pelnas arba didžioji jo dalis investuojama konkrečiai socialinei problemai spręsti siekiant gauti teigiamą socialinį poveikį ir socialinė veikla vykdoma nuolatos;
INTEGRUOTAS	turi tiesioginį teigiamą socialinį poveikį, o socialinės programos sutampa su verslo veiklomis (pavyzdžiui, socialiai pažeidžiamų grupių asmenų įdarbinimas, prekių ir paslaugų teikimas palankesnėmis sąlygomis tam tikrų socialinių grupių asmenims ir pan.);
INTERPTINIS	turi tiesioginį teigiamą socialinį poveikį ir tuo pat metu užtikrinama finansinė grąža, kuri tiesiogiai susijusi su sukurtu socialiniu poveikiu. Kitaip tariant, vykdoma ekonominė veikla negalėtų veikti be socialinės veiklos paslaugos ar prekės, kurios yra skirtos konkrečiai socialinei grupei, ir kurios nariai yra ir socialinės naudos gavėjai (pavyzdžiui, socialinio finansavimo, mažo finansavimo organizacijos).

KAS GALI KREIPTIS PARAMOS SOC. VERSLUI KURTI IR PLĖTOTI?

Tinkami socialinio verslo paraiškų teikėjai – socialinio verslo vykdytojai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 m. programą;

PRIEMONĖ LEADER

- ✔ VŠĮ, įsteigtos ir veikiančios pagal Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymą, kurių veikla atitinka NVO apibrėžtį;
- ✔ asociacijos, įsteigtos ir veikiančios pagal Lietuvos Respublikos asociacijų įstatymą, kurių veikla atitinka NVO apibrėžtį;
- ✔ kitos NVO, įsteigtos ir veikiančios pagal Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymą;
- ✔ labdaros ir paramos fondai, įsteigti ir veikiantys pagal Lietuvos Respublikos labdaros ir paramos įstatymą;
- ✔ privatūs juridiniai asmenys.

PRIEMONĖS „ŪKIO IR VERSLO PLĖTRA“ VEIKLOS SRITĮ „PARAMA INVESTICIJOMS, SKIRTOMS EKONOMINĖS VEIKLOS PRADŽIAI KAIMO VIETOVĖSE“

- ✔ privatūs juridiniai asmenys;
- ✔ VŠĮ, veikiančios pagal Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymą, kurių veikla atitinka NVO apibrėžtį.

KAIP MATUOJAMAS SOC. VERSLO SOC. POVEIKIS?

Soc. poveikio numatymas, jo stebėseną ir matavimą – būtina tinkamai ir kryptingai vykdomo soc. verslo sąlyga. Soc. verslo vykdytojai:

- turi nusistatyti aiškius, pamatuojamus pagrindinius soc. poveikio rodiklius, pagal kuriuos vykdys nuolatinę (kasmetinę) vykdomo soc. verslo stebėseną ir numatyto soc. poveikio matavimą;
- gali pasirinkti papildomus soc. poveikio rodiklius (papildomiems soc. poveikio efektams matuoti). Papildomų rodiklių pasiekimams netaikoma kontrolė, jie yra reikalingi soc. poveikio istoriniams duomenims kaupti ir soc. verslo efektyvumui didinti;
- turi nustatyti aiškia soc. poveikio teritoriją (kaimas, miestelis, seniūnija, savivaldybė, apskritis ar kt.);